

www.jollibre.com

© 1997, Joan Pla

© 1997, Francesc Santana

© D'aquesta edició:

2017, Santillana Infantil y Juvenil, S. L. i Edicions Voramar, S. A.

València, 44. 46210 Picanya (València)

Telèfon: 96 159 43 90

ISBN: 978-84-16666-25-6

Depòsit legal: M-39.607-2015

Printed in Spain - Imprés a Espanya

Segona edició: setembre de 2017

Directora de la col·lecció:

Maite Malagón

Editora executiva:

Yolanda Caja

Direcció d'art:

José Crespo i Rosa Marín

Projecte gràfic:

Marisol del Burgo, Rubén Chumillas, Julia Ortega i Álvaro Recuenco

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només pot ser feta amb l'autorització dels seus titulars, llevat de les excepcions que estableix la llei. Contacteu amb CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra.

La vall dels misteris

Joan Pla

Il·lustracions de Francesc Santana

jollibre

Els tres misteris de la vall

Tot el que de menut havia sentit contar al meu avi, durant les llargues vetlades d'hivern, vora la llar, i que jo tenia com a producte de la seua abrivada imaginació, es va fer realitat al llarg dels mesos que van seguir un hivern fred, d'intenses nevades. La neu va arribar fins a l'últim racó de la vall, com feia anys que no ho havia fet.

L'avi parlava dels misteris que envoltaven la monòtona vida d'aquell poble pirinenc, de ramaders i contrabandistes, que amb el temps ha esdevingut un centre turístic d'alta muntanya. A l'hivern hi havia les estacions de neu, i a l'estiu, la bellesa dels nostres paisatges, la tranquil·litat de les valls interiors, a les quals només es podia accedir per camins estrets, i una gastronomia que encara no havia sigut contaminada per productes estranys.

El primer misteri, tan vell com el segon, i tan sorprenent, estava en la incorruptibilitat dels cadàvers dels difunts de cals Serratosa.

L'avi assegurava, amb veu enèrgica, mentre passejava per l'aire el petit tió, abans d'encendre el cigarret, que ell mateix ho va poder comprovar amb els seus propis ulls. Ell mateix va veure, feia una vintena d'anys, el besavi de Boi, que morí al final del segle passat.

—Estava sencer, incorrupte, a punt d'obrir els ulls! —va exclamar l'avi.

Ma mare assegurava que era cert el rumor, però afegia, posant un to d'incredulitat, que aquell fenomen passava en altres llocs, de terres seques, i que potser tenia una explicació senzilla.

—Això pot anar en la secor del paratge, avi, o en l'estat en què cada un ha mort. Si un mor embotit en medicines —ma mare era molt plàstica, quan parlava—, es desfà de seguida, però si no...

—Què m'has de dir tu, a mi! —tallava l'avi, tan encés com la punta del cigarret.

—Sempre les mateixes històries —repetia mon pare.

El segon misteri, que corglaçava tant com el primer, feia referència a unes estranyes i enigmàtiques ratapinyades. Apareixien sobre el cel del poble quan aquest amenaçava pluges torrencials, durant la tardor o la primavera. Sentíem els forts xiscles, com si rigueren. I les mares tancaven les portes i les finestres de les cases i ens amagaven perquè temien que ens xuplaren la sang. Contaven les persones agosarades que havien aconseguit observar-les, que aquests ratpenats es posaven sobre les teulades i els balcons de les cases, observaven atentament el cel, o qualsevol persona que passara pel carrer, i amb les primeres gotes de la tronada alçaven de nou el vol i desapareixien cap a la muntanya dels Senglars.

—I cada volta que ho fan, ixen els torrents i les deus, que l'aigua no s'acaba en tot l'estiu —deia l'avi. I després afegia—: Si algú gosava mirar-los, li causaven mal d'ull, com li va passar a Mateu, que ho gosà fer i li eixí a l'ull dret un mussol que no tenia cura. I només es va poder guarir quan acudí a la sanadora i li rentà l'ull amb aigua d'herbes.

—Això és que no se'l desinfectava, avi —deia mon pare—. Només quan va acudir a la sanadora, amb aquella aigua, li'l va rentar i va sanar...

—Què sabreu vosaltres de tot el que pot passar! —exclamava.

I ens contà la primera vegada que ell va tenir contacte amb un d'aquests ratpenats.

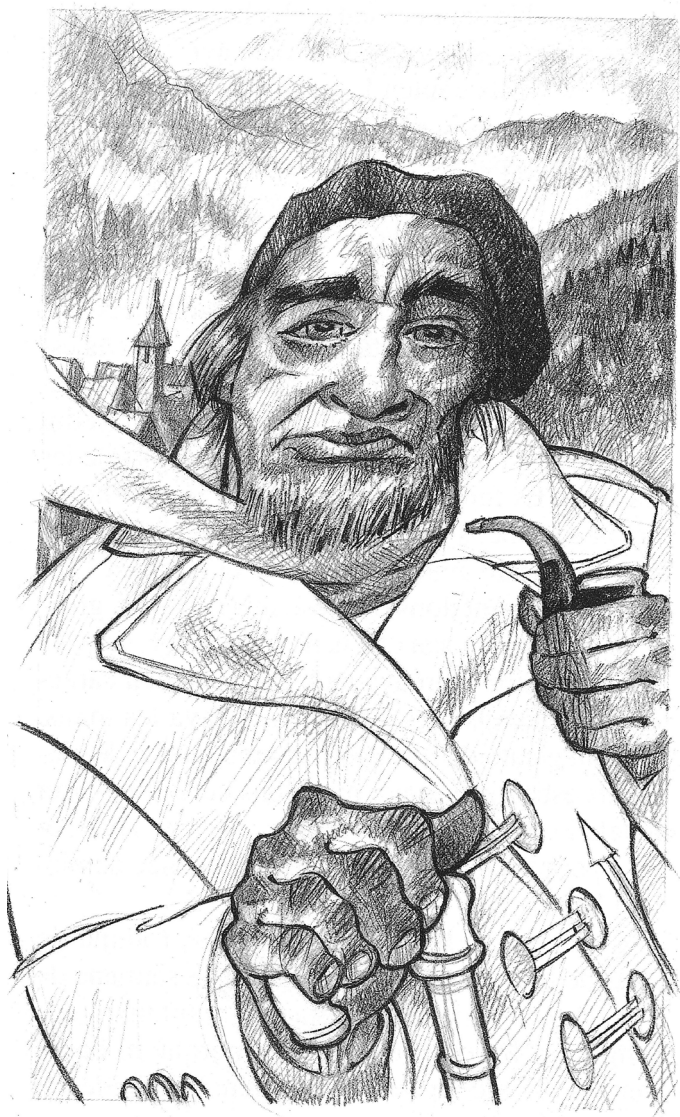
10 —Els vaig espiar amb algun temor —seguí l'avi, sense fer cas del meu pare—. Perquè no volia que aquests animals em sorprengueren. Però encuriòsit per la visió que havia tingut Mateu, vaig mirar per un finestró, una nit que amenaçava una forta tronada, l'arribada d'aquestes bestioles. Esperava que es posaren damunt la teulada de la casa que tenia enfront, la dels Cubells... Tardaven a aparéixer. Deia jo si aquella tronada no devia ser tan amenaçadora ni devia portar tanta aigua com semblava a primera vista! Però de sobte vaig sentir el xiscle esguerrat d'uns animals nocturns. Van passar, creuant el fosc carrer, unes quantes ratapinyades. No em vaig adonar que n'hi havia dues dalt la teulada, fins que un llampec les va il·luminar unes dècimes de segon! Les tenia al davant, cara a cara! No em podien veure. Jo em vaig amagar, de manera que només treia els ulls pel forat del finestró. Els llamps solcaven l'espai sense donar temps que el cel recu-

perara la foscor. Aquells trons amenaçaven de deixar caure tot un diluvi d'aigua... Vaig poder contemplar aquella mena de ratapinyades amb bastant tranquil·litat. Eren grans com els corbs, però aquella cara que els podia observar, Mateu tenia raó: allò no era una cara de ratapinyada. Era una cara estranya, com d'infant, però la distància no em permetia observar-ne els detalls; els seus moviments, la seua manera de moure's sobre la teulada, no era la d'una ratapinyada normal... Semblaven observar-ho tot amb alguna intel·ligència. No m'adonava del perill que corria, jo. De sobte van llançar un xiscle. I alhora se'n van sentir molts més. Aquelles estranyes bestioles van emprendre el vol cap a la muntanya dels Senglars. Cinc minuts més tard, l'aigua que va caure féu córrer els rierols de muntanya fins ben entrat l'estiu i les deus d'aigua brollaven fins a rebentar...

—Tot són casualitats, pare —va dir ma mare.

—No serà perquè no ho has sentit contar a més d'un! —s'indignava el meu avi.

—Tots conten les mateixes històries. De tant de contar-les, a l'últim ens les creiem —replacava

mon pare—. De tota manera, alguna cosa hi deu haver de cert en tot aquest misteri —afegia.

I l'avi rondinava.

No hi havia cap discussió, tanmateix, sobre el misteri que envoltava l'home que s'havia establert feia més de vint anys a cals Planes. Una casa que queia de vella i que ell va restaurar pedra a pedra, i va fer polir la fusta dels balcons i de les finestres. Es feia anomenar Vicent. Era un home major, de cabells canosos i llargs. Duia barba curta però, estranyament, s'afaitava el bigot. A l'hivern, vestia pantalons de pana, una caçadora grossa de pell i una gorra que ja no tenia color; calçava botes de cuir i fumava amb una pipa ben característica que els dies freds li escalfava les mans. Duia un gaiato de fusta polida, amb mànec de plata. Als estius es posava pantalons curts, un barret de tela i una camisa de quadres. Però no abandonava per res del món el gaiato amb mànec de plata ni la pipa.

Aquest home, que vivia sol, rodejat de cents de llibres, eixia dues vegades la setmana de casa, cap al tard, i es dirigia a la muntanya dels Senglars. No resultava estrany, perquè hi havia comprat, a

poc a poc, grans extensions de terra. Ningú sabia per què. Perquè no les explotava ni es veia que en traguera cap profit. I cada vesprada que hi anava, mai ningú el veia tornar a casa. Però cada matí, de l'endemà, ell n'obria les ventalles de les finestres.

—Deu entendre's amb el dimoni —asseguraven uns.

14 —Amb les ratapinyades, que en té cara —deien uns altres, més malèvols.

—Viu en un altre món —diu que assegurava el farmacèutic, que era la màxima autoritat en saber.

Llàstima que l'avi va morir dos estius abans que el govern, atés el trànsit que hi havia a la nostra comarca, decidira fer un túnel per a unir la nostra vall amb la de l'altre costat, a fi d'evitar els perillosos revolts que hi conduïen i la pèrdua de temps.

Perquè a partir d'aquesta decisió, el ritme de vida de la nostra vall es va transformar totalment i a l'últim vam descobrir tots i cada un dels misteris que l'envoltaven. O això vam creure...

L'incendi i altres enigmes

El túnel, tot just, havia de travessar la muntanya dels Senglars, a uns cinc quilòmetres i escaig del poble. El govern va iniciar els tràmits de la compra de terres per a construir la carretera. Atesos el bon preu i el futur benefici que hauria de reportar al poble, amb vista al sector turístic, la construcció de la nova carretera i del túnel només trobà l'oposició del senyor Vicent. S'hi va negar rotundament. Ell no venia ni un pam de terra. I amb la seua actitud era impossible traçar la carretera nova i el túnel pel lloc més idoni. La seua extravagància no va sorprendre gens. Com que no estava integrat al poble, li importava un rave el que opinara la resta de la gent. De manera que el govern hagué d'iniciar els tràmits d'expropiació forçosa. I uns mesos més tard van començar les obres de la carretera. El senyor Vicent es mostrava esquiu.

Quan anava cap a la muntanya dels Senglars, ho feia amb pas més ràpid, sense mirar a cap costat, sense saludar ningú amb qui es trobara pel camí. Sabia que la gent malparlava per la seua enterca i insolidària actitud. Es va revifar el rumor sobre la raó de les seues eixides vespertines. Ell continuava impertèrrit. Fins que un dia les màquines es van acostar a les seues propietats. El soroll dels motors tornà a sentir-se com una remor llunyana.

Ningú va veure que el senyor Vicent haguera eixit de casa, ni que hi haguera tornat, aquell vespre. La matinada de dijous ens va desvetlar el soroll dels hidroavions. Mai n'hi havíem vist volar cap, perquè mai hi havia hagut a les nostres muntanyes, gràcies a la seua humitat, cap incendi. La mare va entrar tota espantada a la nostra habitació:

—Nadal, Roger, que s'estan cremant les muntanyes! —cridava forassenyada.

Era estrany que amb les primeres calors del maig es pogueren cremar les muntanyes. Encara quedava neu en molts dels cims i l'aigua corria i cantussejava pels rierols i torrents.

Ens vam abocar a la finestra. No teníem prou espai per a veure els hidroavions, que volaven

baixos, però sí la fumera que començava a ennegrir el cel. Ens vam vestir de pressa per eixir al carrer i anar a escola. El col·legi, que era nou, es trobava situat a l'est del poble i des d'ell dominàvem tot l'espai. No era una columna de fum sinó tres. Aquell incendi, ho comentaven els professors, havia sigut ben intencionat.

—Vés amb quins instints criminals han incendiat el bosc! —deia la professora de Socials.

17

Cada vegada que passava un hidroavió estàvem més pendents d'ell que no de les explicacions de classe. De manera que, aprofitant l'avinentesa, ens van fer fer una redacció sobre quina era la impressió que teníem en veure cremar-se el bosc davant els nostres nassos. I que l'acompanyàrem d'un dibuix. No cal dir que les redaccions van ser d'allò més realista, i també els dibuixos, ja que ens vam fixar en els mínims detalls dels hidroavions.

Per sort i gràcies a les condicions favorables: humitat dels boscos, manca de vent i rapidesa d'intervenció, els danys van ser mínims. Entre els tres focus d'incendi no va arribar a una hectàrea de bosc cremat. Tots els comentaris requeien sobre el senyor Vicent, ja que ho consideraven com una

venjança per l'expropiació que s'havia fet d'una part de les seues terres. Però no es va poder demostrar res. De moment.

18 A mitjan estiu, les màquines perforadores eren enfront de la muntanya per a començar l'excavació del túnel. S'hi havia organitzat una parafernàlia impressionant. Molts matins anàvem al turó dels Àngels, que era a mig quilòmetre escàs del començament del túnel, i hi passàvem les hores mirant com treballaven les màquines. El brogit infernal que feien. Els camions que carregaven la runa i marxaven per a traslladar-la lluny d'allí. Aquella activitat era impressionant. Ens sorprenia com s'havien pogut arriscar a ficar-se dins d'una muntanya i fer-li un forat de cinc quilòmetres i mig. Ens preguntàvem com s'ho farien per a eixir a l'altra banda de la serralada al punt desitjat.

I, quan ja duien cent metres d'excavació, es va produir el segon incident. Cap a les dues de la matinada, d'enfront de la boca del túnel es van veure pujar grans flames. Encara hi havia gent que vetlava al carrer, fent petar la xarrada perquè no tenia pressa d'anar a dormir. Es va avisar el cap de l'empresa, que residia en un dels nous hotelets. Quan

ell i dos encarregats més van acudir a la boca del túnel, seguits de molts curiosos, les dues perforadores ja estaven socarrades.

—Algú s'ha encabotat que no construïm el túnel! —repetia un dels capatassos—. De primer l'incendi del bosc i ara les màquines...

Estaven desesperats, pels diners que costaven i pel temps que ara havien de perdre. Aquell incident es va posar a les mans de l'autoritat i se'n féu una investigació, que de moment, com en el cas de l'incendi del bosc, no va donar cap resultat positiu, perquè tampoc ningú havia vist cap sospitós. Com si es tractara d'una mà invisible.

Al cap de dues setmanes van arribar noves màquines. El treball es va reiniciar. Ara, però, quatre treballadors feien guàrdia de nits per vigilar que ningú s'acostara a les màquines. Tot semblava que rutlava bé. Al final de l'estiu, el túnel arribava ja als quatre-cents metres de profunditat. Tot recuperava el seu ritme. Els xics tornàvem a col·legi. Entre setmana, el poble recuperava la tranquil·litat, esperant els turistes de cap de setmana, quan la neu cobrira les muntanyes i les estacions es posaren en marxa. I tornàvem a començar un

nou cicle. Jo vaig marxar a l'institut comarcal, a fer-hi el segon cicle d'ESO. Vallroja era a uns set quilòmetres, i tots esperàvem que la nova carretera fóra acabada, perquè en poc més de deu minuts podríem anar-hi i tornar-ne.

20 Novament, quan vam tornar al vespre de Vallroja, a mitjan octubre, vam sentir que algú havia espatat les màquines perforadores. Els quatre vigilants no s'ho explicaven, perquè ells, la vespra, ni havien vist entrar ningú al túnel ni havien vist eixir-ne ningú. Però algú havia aconseguit arribar a les perforadores, que eren a cinc-cents metres de l'entrada. Quan els maquinistes, al matí, les van voler engegar, els motors es van ofegar i no hi havia qui les fera anar. Van passar dues hores esbrinant què havia passat, fins que van descobrir que algú havia abocat arena als conductes del carburant. Per més que van mirar si hi havia algun accés interior al túnel, no en van descobrir cap. I van començar a pensar que allò era cosa del dimoni, o de bruixes, i es van espantar. Encara que el cap de l'empresa, que no creia que això ho haguera fet cap dimoni ni cap bruixa, pensant que s'havien distret o adormit, va despatxar els vigilants.

Tres dies es van perdre fins a posar a punt les perforadores. Però, a causa de l'estrany del cas, entre la gent començà a disparar-se la imaginació. Molts no creien que el senyor Vicent fóra el causant de tots els incidents ocorreguts. I molt menys que s'arriscara a entrar cinc-cents metres túnel endins i que omplira d'arena els depòsits de carburant. Encara que el vell Tomàs va assegurar que aquell «corb», referint-se al senyor Vicent, coneixia algun forat per on podia entrar al túnel.

21

—No n'han trobat cap —va contestar Hug.

—Què sabran ells! —va remugar el vell Tomàs.

Era algú de carn i ossos o era el mateix dimoni que, entremaliat, feia costat al senyor Vicent?, es preguntava la gent. I llavors tornà a agafar força la llegenda de les estranyes ratapinyades, que tenien cara d'infant i podien actuar també com xiquets entremaliats.

Però l'accident més greu encara tardà un mes a passar.